

**TURUN
YLIOPISTO**
Kauppakorkeakoulu

Kodittomuuden vaikutus muuttoliikkeisiin

Taloustieteen
Kandidaatin tutkielma

Laatija(t):
Jere Toikka

Ohjaaja(t):
yliopistonlehtori Ristolainen

03.05.2024

Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidutkielma

Oppiaine: Taloustiede

Tekijä(t): Jere Toikka

Otsikko: Kodittomuuden vaikutus muuttovirtoihin

Ohjaaja(t): yliopistonlehtori Ristolainen

Sivumäärä: 30 sivua

Päivämäärä: 03.05.2024

Kodittomuuden yhteyttä muuttoliikkeisiin ei ole tutkittu paljoa, koska kodittomuus on modernina terminä ollut käytössä vasta hetken. Kodittomuus on kuitenkin nykypäivänä ajankohtainen tutkittava aihe, koska Yhdysvalloissa kodittomuuskriisi on kasvanut isoksi ongelmaksi erityisesti suurilla metropolialueilla ja samalla erityisesti Kalifornian alueella muuttoliikkeet toisiin osavaltioihin ovat olleet kasvussa viime vuosina. Tämän takia tässä kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan ensinnäkin kodittomuuden yhteyttä muuttoliikkeiden määrittäviin tekijöihin, kuten asumisen hintaan ja rikollisuuden määrään alueella. Toiseksi tarkastellaan sekä kodittomuutta määrittävien tekijöiden että muuttoliikkeiden määrittävien tekijöiden välisiä yhteyksiä. Katsauksessa huomataan, että kodittomuuden ja muuttoliikkeiden määrittävien tekijöiden välillä voidaan havaita yhteyksiä. Esimerkiksi sää ja vaaran tunteen kokeminen voivat olla yhteydessä muuttopäätöksen tekemiseen. Ne ovat myös yhdessä asumisen hinnan kanssa tekijöitä, joiden on havaittu olevan yhteydessä kodittomuuteen. Sää vaikuttaa positiivisesti sekä kodittomien että muuttoliikkeiden määrään, kun taas tunne vaarasta on yhteydessä negatiivisesti muuttoliikkeisiin. Kodittomuus voi olla yhteydessä tähän kasvattamalla vaaran tunteen määrää. Lisäksi korkeat asumisen kustannukset nostavat kodittomien määrää alueella. Lisätutkimusta kuitenkin vaaditaan tarkempien yhteyksien määrittämiseksi. Kodittomuus ja muuttoliikkeet jakavat myös samanlaisia määrittäviä tekijöitä. Kodittomat ovat tyypillisesti ihmisiä, jotka ovat taloudellisesti haavoittuvassa tilanteessa, eivätkä pysty muuttamaan muuttokustannusten takia ja joutuvat tämän takia pienenkin taloudellisen shokin takia työttömiksi.

Avainsanat: kodittomuus, muuttoliikkeet, Kalifornia, asumiskustannukset

SISÄLLYS

1	Johdanto	7
2	Kodittomuus	9
	2.1 Määritelmä	9
	2.2 Syyt	10
	2.3 Teoriaa	11
	2.4 Tunnuslukuja kodittomuudesta Yhdysvalloissa	15
3	Muuttoliikkeet	16
	3.1 Yleistä muuttoliikkeistä	16
	3.2 Syyt muuttoliikkeille	17
	3.2.1 Muuttoliikkeet makroteoriassa	17
	3.2.2 Muuttoliikkeet mikroteoriassa	18
	3.3 Tunnuslukuja Yhdysvaltain muuttoliikkeistä	20
4	Pohdintaa kodittomuuden vaikutuksesta muuttoliikkeisiin	21
5	Case: Kalifornia	24
6	Johtopäätökset	26
	Lähteet	28

1 Johdanto

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan kodittomuuden yhteyttä muuttovirtoihin. Kirjallisuuskatsauksessa otetaan myös syvällisempi katsaus Yhdysvaltojen osavaltion Kalifornian tilanteeseen, koska Kaliforniassa kodittomien ihmisten määrä sekä muuttoliikkeet muihin osavaltioihin on kasvanut huomattavasti viime vuosina. Tutkimuskysymyksenä kysytään, miten kodittomuus vaikuttaa muuttovirtoihin. Tutkimuksen tarkoituksena on löytää erilaisia yhteyksiä kodittomuuden eri ulkoisvaikutusten sekä muuttoliikkeiden määrittävien tekijöiden välillä. Samalla tarkkaillaan muuttoliikkeiden ja kodittomuuden määrittävien tekijöiden samanlaisuuksia ja pohdintaosuudessa mietitään, minkälaisia yhteyksiä voidaan näiden kahden yhteiskunnallisen ilmiön väliltä löytää.

Kodittomuus on ollut Kaliforniassa nouseva ongelma (The 2023 Annual Homelessness Assessment Report (AHAR) to Congress) ja on herättänyt paljon keskustelua ympäri Yhdysvaltoja. Keskustelussa useasti tuodaan esille erilaisia syitä kodittomuuskriisiin, mutta suurimpana syynä nähdään tällä hetkellä asuntojen nouseva hinta (The Guardian, joulukuu 2023).

Myös koronalla on ollut vaikutuksensa kodittomuuskriisin pahenemiseen työmarkkinoiden muuttuessa sekä etätöiden lisääntyessä (AHAR, 2023). Tämä näkyy varsinkin Kaliforniassa, jossa suurin osa yrityksistä on teknologiayrityksiä, jotka pystyivät työllistämään työntekijöitään etänä eli ilman läsnäoloa esimerkiksi toimistorakennuksessa. Tämä puolestaan johtaa siihen, että työntekijät muuttavat Kaliforniasta todennäköisemmin pois juuri asuntojen kalliiden hintojen vuoksi.

Kaliforniassa on ehdotettu erilaisia lakiuudistuksia, joilla saataisiin siirrettyä kodittomat syrjään pois erilaisten koulujen ja muiden julkisten rakennusten tieltä (CalMatters, helmikuu 24).

Samaan aikaan Kaliforniasta pois muuttavien määrä on todella suuri nousevan kodittomuusongelman rinnalla. Pois muuttavien määrä on oikeastaan jo niin suuri, että koko ilmiötä kutsutaan nimellä ”California Exodus” (San Francisco Chronicles, lokakuu 2023). Siksi on tärkeää tutkia, voiko kodittomuuden ja muuttoliikkeiden välillä olla jonkinlaista yhteyttä ja onko kodittomuus merkittävästi yhteydessä erityisesti muuttoliikkeiden määrittäviin tekijöihin.

Tutkimusartikkelit kodittomuudesta ovat painottuneet pääosin viimeiseen 20 vuoden ajalle. Muuttoliikkeistä tutkimusta on aina 1950-luvulta eteenpäin aina 2010-luvulle. Data tunnuslukuja varten on kerätty eri Yhdysvaltojen instituutioista.

2 Kodittomuus

2.1 Määritelmä

Eri instituutioiden välillä on neljä kansallisesti hyväksyttyä määritelmää, jotka ovat keskenään hieman erilaisia. Yhdysvalloissa kodittomuuden määritelmä United States Department of Housing and Urban Developmentin eli HUDin (luettu 15.01.2024) mukaan on ihminen, joka asuu paikassa, jota ei ole tarkoitettu asumiseen (esimerkiksi puistoissa tai hylätyissä rakennuksissa) tai ihminen, joka asuu valtion tai osavaltion tarjoamassa väliaikaisasutuksessa, kuten esimerkiksi motelleissa tai muissa osavaltion rahoittamissa rakennuksissa. Ihmiset, jotka asuvat asumiseen tarkoittamattomassa paikassa, kutsutaan suojaattomiksi kodittomiksi.

Suomessa kodittomuuden määritelmä on erilainen. Suomessa käytetään määritelmää asunnoton, ja määritelmään kuuluvat myös ihmiset, jotka asuvat esimerkiksi tilapäisesti sukulaisen tai tuttavien luona asunnon puutteen vuoksi tai ihmiset, jotka asuvat laitoksissa, sairaaloissa tai muissa huoltokotityyppisissä ratkaisussa (ARA, 2023). Samaa määritelmää käyttää esimerkiksi Yhdysvalloissa opetusministeriö, mutta ihminen nähdään ministeriön mukaan kodittomana kuitenkin 90 päivän sukulaisilla asumisen jälkeen. Näin määrittää myös FNS (Food and Nutrition act), jolloin ihminen nähdään kodittomana 90 päivän jälkeen (Sullivan, 2023). Tässä kirjallisuuskatsauksessa käytetään HUD:n määritelmää, koska se on yleisin yhdysvaltalaisissa tutkimuksissa käytetty määritelmä.

Yhtenäinen määritelmä olisi tärkeä, koska määritelmän ollessa erilainen instituutioiden välillä myös data muuttuu. Tällöin eri instituutioiden saamien arvojen välillä voi olla suuria eroavaisuuksia, josta voi seurata myös suuria ongelmia. Nämä ongelmat voivat esimerkiksi olla valtiontukien väärin sijoittaminen ja tutkimusdatan vääristyminen (Sullivan, 2023). HUD:in määritelmä on kaksijakoinen, koska se määrittelee ainoastaan suojaatussa paikassa asuvat ja suojaattomassa paikassa asuvat kodittomat, eikä ota esille esimerkiksi kodittomia, jotka saattavat asua sukulaisella. Kodittomuuden kahtiajako on liian yksinkertainen tapa katsoa näin monimutkaista ongelmaa ja Sullivan tekstissään ehdottaakin kodittomuuden riskiryhmän spektrin luomista. Tämä yksinkertaistaisi nykyistä tutkimusmallia ja helpottaisi erilaisten sosiaalipoliittisten muutosten lakimuutoksien valmistelua.

Käytän myös HUD:n keräämää dataa, joka on kerätty PIT-menetelmällä, eli point-in-time-menetelmällä. Tämä tarkoittaa, että tietyllä alueella kodittomien palveluita ylläpitävät työntekijät arvioivat kodittomien määrän yhden illan aikana (The 2023 Annual Homelessness Assessment Report (AHAR) to Congress). Arviointi tapahtuu HUDin mukaan tammikuun viimeisellä viikolla.

2.2 Syyt

Kodittomuus on taloustieteessä suhteellisen uusi tutkimuskohde, jonka tutkiminen on alkanut pääosin 1990-luvulla (O'Flaherty, 2019). Kodittomuuden syitä on monia. Barrett A. Lee kumppaneineen (2016) toteaa tutkimuksessaan, että isoimmat kodittomuutta määrittävät tekijät ovat asutuskeskittymät sekä yhdistelmä asuntojen korkeasta hintatasosta ja suuresta keskittymästä yksinasujia, jotka ovat taloudellisesti haavoittuvia. Näiden määrittävien tekijöiden yhdistelmä luo tilanteen, jossa kodittomuus on todennäköisempää. Saman tutkimuksen mukaan myös sade on yhteydessä kodittomuuden määrään.

Myös lämpötilalla on yhteydessä kodittomuuden määrään (Corinth & Lucas, 2018). Erityisesti lämpimillä alueilla kodittomuus on korkeampaa, mutta myös suojattomien kodittomien määrä vaihtelee huomattavasti enemmän näillä alueilla. Tämä tarkoittaa sitä, että alueilla, joissa on korkeampi lämpötila saattaa nähdä isompia määriä suojattomia kodittomia kuin matalalämpötilaiset alueet. Tätä ei myöskään pysty selittämään suojapaikassa, eli esimerkiksi väliaikaisasutuksessa asuvien kodittomien määrällä. Corinthin ja Lucaksen (2018) mukaan myös uskonnollisuudella on myös iso vaikutus kodittomuuden määrässä. Tämä viittaa siihen, että palvelut, joista on mahdollisuus saada apua kodittomuuteen ja kodittomuudesta pois pääsemiseen, vetävät kodittomuutta lähelle.

Muita mielenkiintoisia kodittomuuden määrittäviä tekijöitä ovat esimerkiksi yrittäjyyden ja työmarkkinoiden vapauden vaikutus kodittomuuteen (Cebula & Saunoris, 2021). Tutkimuksessa arvioitiin, että kodittomuus laskee yrittäjyyden ja työmarkkinoiden vapauden noustessa.

Berkin ja Macdonaldin mukaan (2009) kodittomuuden aiheuttama rikollisuus vähenee erityisesti, kun kodittomille annetaan mahdollisuus asutukseen, jolloin he eivät jää suojattomiksi. Tämän tutkimuksen perusteella ei kuitenkaan voida sanoa, onko kustannusvaikutukset positiiviset vai negatiiviset. Tästä huolimatta pystytään kuitenkin sanomaan, että asutuksen tarjoamisesta kodittomille on suora hyöty sekä yrityksille että kodittomille rikosten vähenemisen takia. Siksi voidaan tutkimuksen mukaan olettaa, että erityisesti suojattomassa paikassa asuvat kodittomat voivat nostaa rikollisuutta. Tässä on kuitenkin epävarmuuksia. Tutkimus on tehty Kalifornian alueella, joten otanta on pieni ja kodittomat ryhmät muualla voivat käyttäytyä eri tavalla, joten tätä tutkimusta ei voida yleistää.

2.3 Teoriaa

Tämä luku käsittelee kodittomuuden teoriaa. Lähteenä käytetään O’Flahertyn kirjallisuuskatsausta (2019) jossa on koostettu kodittomuuden tutkimuksen teoria viimeisen 40 vuoden sisältä. O’Flaherty on itse tutkinut kodittomuutta 90-luvulta kodittomuutta ilmiönä ja toimii tällä hetkellä professorina Columbian yliopistossa. Pääasiallisena lähteenä on kyseinen kirjallisuuskatsaus. Pääosin teoria kuitenkin näyttää pitkälti samanlaisia tuloksia ja tämän takia käytämme vain kyseistä kirjallisuuskatsausta päälähteenä, kun tutkitaan kodittomuutta taloustieteellisestä näkökulmasta.

Käsitellään seuraavaksi väliaikaisasutuksiin sijoittuneiden kodittomien malli (O’Flaherty, 2019). Mallissa kuvataan kodittoman päätöstä mennä väliaikaisasutukseen asutuksen laadun sekä asutuksien määrän perusteella. Näiden kahden välille syntyy niin sanotut tarve- ja anteliaisuuskäyrät. Alla kyseinen malli (Kuva 1).

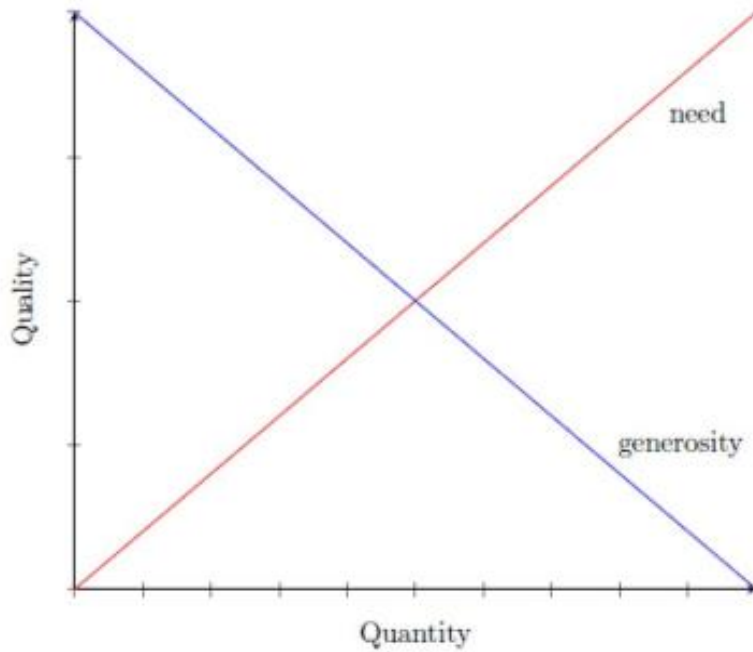
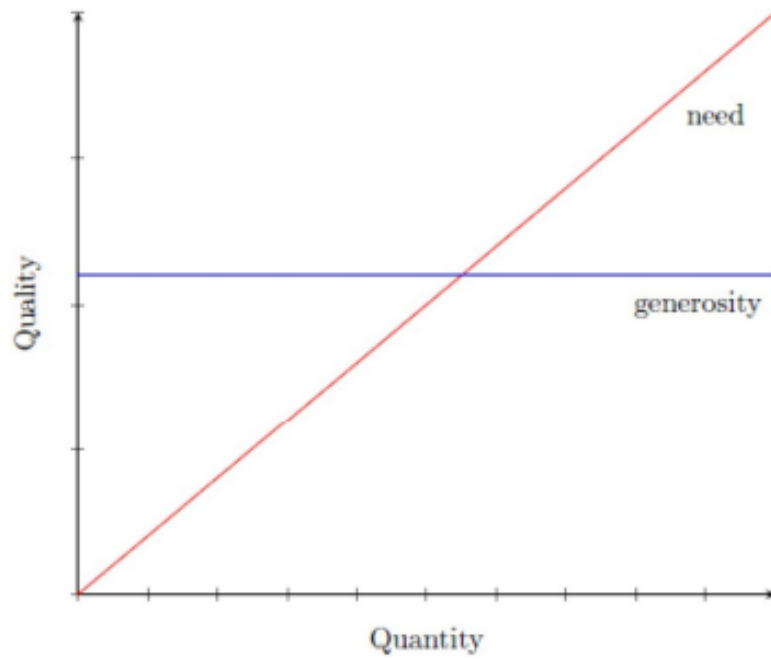

Fig. 4. Need and generosity curves (general case).

Kuva 1. Tarve- ja anteliaisuuskäyrät. X-akselilla näemme alueen laadun, joka mittaa esimerkiksi suojapaikan puhtautta, tilaa suojapaikassa ja esimerkiksi turvallisuutta. Nämä luovat tarpeen ja anteliaisuuden käyrät. Tarpeen kasvaessa ihminen ottaa huonompilaatuisen väliaikaisasutuksen ja anteliaisuuden kasvaessa väliaikaisasusten laatu kasvaa. (O'Flaherty, 2019)

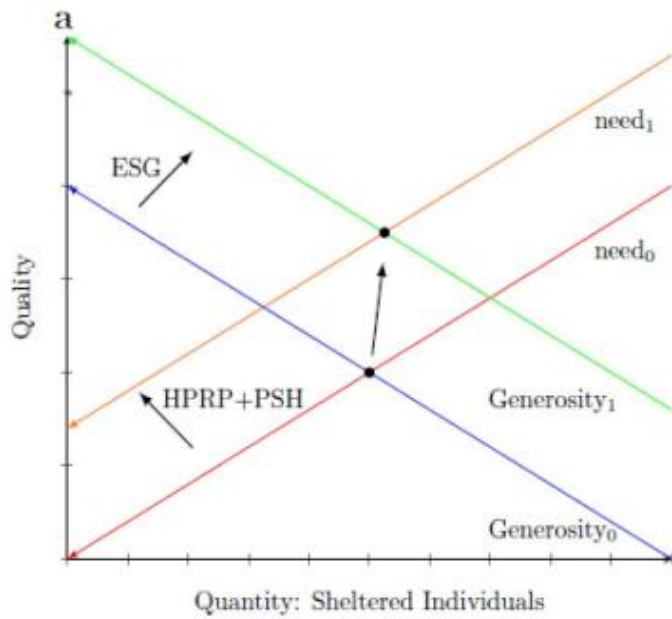
Mallissa laadun määrittää esimerkiksi väliaikaisasutuksen turvallisuus, tila, ruoka ja vapaus. Väliaikaisasutuksen määrän määrittää väliaikaisasutuksen määrä. Tarvekäyrän määrittää esimerkiksi alueen lämpötila. Anteliaisuuskäyrän määrittää täysin yhteiskunnan suhtautuminen kodittomuuteen. Alla esimerkki tilanteesta, missä väliaikaisasutus on jokaisen kodittoman oikeus (Kuva 2):

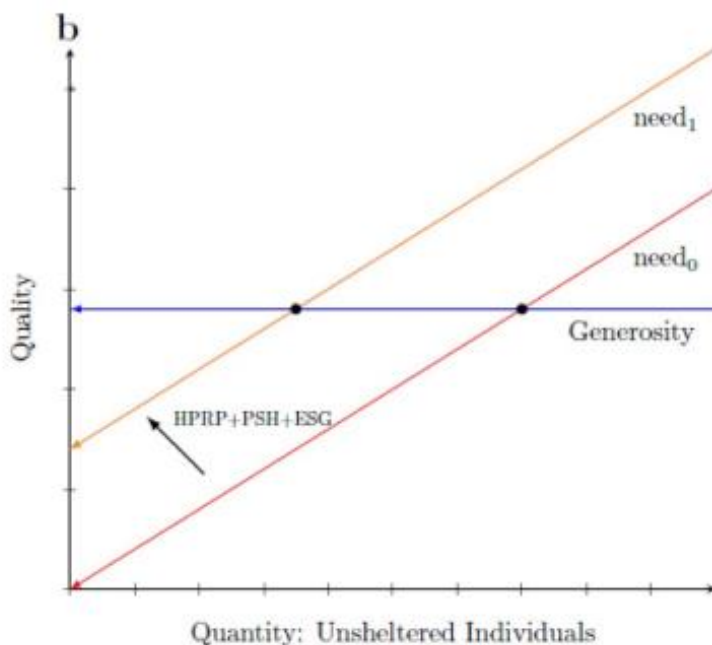
Fig. 5. Need and generosity curves (right to shelter).

Kuva 2. Tarve- ja anteliaisuuskäyrät, kun ihmisellä on oikeus väliaikaisasutukseen. Tällöin ihmisellä on aina mahdollisuus päästä samaan turvapaikkaan, jolloin turvapaikan laatu on joustamaton ja pitää kohdata tietyn väliaikaisasutuksen tason. (O'Flaherty, 2019)

Tästä nähdään anteliaisuuden vaikutus paremmin. Tähän malliin myös vaikuttavat erilaiset tuet (Kuva 3).

Kuva 3. väliaikaisasutuksen laatu ja väliaikaisasutusta tarvitsevien määrä ja erilaisten tukien vaikutus laatuun (HPRP=Homelessness Prevention and Rapid Rehousing Program, PSH=Permanent Supportive housing, ESG=Emergency Solutions Grant). ESG vaikuttaa anteliaisuuskäyrään positiivisesti, koska ESG on valtion sosiaalityöntekijöille tarkoitettu tuki. HPRP sekä PSH vaikuttavat positiivisesti tarvekäyrään, koska näillä tarjotaan kodittomille asuntoja suoraan. (O'Flaherty, 2019)

Kuva 4. Tukien vaikutus ihmiseen, jolla ei ole väliaikaisasutusta (HPRP=Homelessness Prevention and Rapid Rehousing Program, PSH=Permanent Supportive housing, ESG=Emergency Solutions Grant). Koska asuntojen laatu on jo sidottu tiettyyn laadun tasoon, vaikuttavat nämä rahoitusohjelmat vain kodittoman tarpeeseen. (O'Flaherty, 2019)

Näistä kuvista (Kuva 3 ja Kuva 4) nähdään erilaisten tukien nousun yhteydestä ihmisten hyvinvoinnin nostamisessa.

2.4 Tunnuslukuja kodittomuudesta Yhdysvalloissa

Yhdysvalloissa oli vuonna 2022 noin 580 tuhatta koditonta, joista 233 tuhatta asuu asumiseen sopimattomissa paikoissa (The 2023 Annual Homelessness Assessment Report (AHAR) to Congress s. 10). Kodittomuus on noussut Yhdysvalloissa noin 13 prosenttia vuosien 2007–2023 välillä (The 2023 Annual Homelessness Assessment Report (AHAR) to Congress s. 25). Erityisesti kodittomien määrä, jotka asuvat paikoissa, joita ei ole tarkoitettu asumiseen, on kasvanut noin 20 prosenttia.

AHAR-raportin (2023) mukaan tyypillinen koditon on yli 24-vuotias valkoinen mies, joka ei ole Latinalaisesta Amerikasta. Kodittomien rakenne on kuitenkin muuttunut viimeisen parin vuoden aikana. Väestö on muuttunut enemmän Latinalais-Amerikkalaiseksi, useampi kodittomasta väestöstä identifioituu muuksi kuin mieheksi ja koditon väestö on myös tullut vähän vanhemmaksi.

AHAR-raportissa (2023) myös mainitaan, että 52 prosenttia kodittomasta väestöstä sijoittuu Yhdysvaltain 50 suurimpaan kaupunkiin. Näistä suurimmista kaupungeista kuudessa yli 75 prosenttia kodittomista asuu paikassa, jota ei ole tarkoitettu asumiseen. Nämä kuusi kaupunkia olivat San Jose, Kalifornia (83 %), Los Angeles, Kalifornia (82 %), Raleigh, Pohjois-Carolina (79 %), Sacramento, Kalifornia (78 %), Oakland, Kalifornia (76 %) ja Tucson, Arizona (76 %). Kuten tilastoista näkyy, kaupungeista neljä sijoittuu Kalifornian osavaltion alle.

Kalifornian osuus näistä kodittomuustilastoista on noin 30 prosenttia tai noin 171 tuhatta ihmistä. Kaliforniassa on myös prosentuaalisesti kodittomaan väestöön verrattuna suurin asumiseen sopimattomassa paikassa asuva väestö, joka on noin 115 tuhatta ihmistä tai noin 67 prosenttia kaikista kodittomista Kaliforniassa. Seuraavaksi suurin asumiseen sopimattomassa paikassa olevan koditon väestö on Washingtonissa, jossa ulkona asuu 12,668 koditonta tai noin 6 prosenttia kodittomista Washingtonissa.

3 Muuttoliikkeet

3.1 Yleistä muuttoliikkeistä

Muuttoliikkeen määritelmä Suomen kielitoimiston sanakirjan mukaan (luettu 15.04.2024) on väestön asuinpaikkojen muutokset. Ensimmäiset muuttoliikkeet ovat havaittu ensimmäisen kerran Syyria-Palestiina-alueella vuosien 4500–3500 välillä ennen ajanlaskun alkua (Töyräänvuori, 2022). Taloustieteellistä tutkimusta on löytynyt 1800-luvun lopulta, jolloin Ravenstein (1889) on alkanut tutkimaan suuria muuttovirtoja Euroopassa. Tutkimus on myös jatkunut todella pitkään ja erilaisia malleja, joilla yritetään kuvata tätä vanhaa ja yhteiskunnallista prosessia on nykypäivänä monia.

Muuttopäätöstä, eli ihmisen päätöstä muuttaa asuinpaikasta toiseen voidaan tutkia erilaisilla tavoilla mikro-, meso- ja makrotasolla (Castelli, 2018). Näitä eri tasojen muuttujia on tärkeä määritellä etenkin, kun tutkitaan kodittomuuden vaikutusta muuttoliikkeisiin. Esimerkiksi makrotasolla tutkittaessa muuttopäätöksen tekijöitä ovat sellaiset muuttajat, joihin muuttaja voi itse vaikuttaa. Näitä ovat esimerkiksi koulutus (Sjaastad, 1962), koska ihminen voi päättää itse, kouluttautuuko vai ei. Kun muuttopäätöstä tarkastellaan mesotasolla, on muuttujia, joihin voi itse vaikuttaa jonkun verran, mutta ei kuitenkaan pysty täysin ohjaamaan päätöksentekoa. Tästä hyvä esimerkkimuuttuja voisi olla muuttokustannukset (Sjaastad, 1962). Ihmisellä on mahdollisuus karsia muuttokustannuksista aina tiettyyn pisteeseen asti, kunnes vain pakolliset muuttokustannukset ovat jäljellä, mutta pidempiä matkoja muuttaessa kustannukset ovat kuitenkin korkeat. Makrotasolla muuttopäätökseen yhteydessä olevat asiat ovat taas muuttujia, joihin muuttajalla ei ole minkäänlaista mahdollisuutta vaikuttaa. Hyvä esimerkki makrotason muuttujasta muuttopäätöksessä on työtilanne (Sjaastad, 1962). Työtilanteeseen vaikuttaminen kotimaassa tai muuttomaassa ei ole mahdollista yksittäiselle ihmiselle.

3.2 Syyt muuttoliikkeille

3.2.1 Muuttoliikkeet makroteoriassa

Tarkastellaan ensimmäisenä muuttoliikkeiden syitä makroteoreettisesta neoklassisesta näkökulmasta. Neoklassisessa näkökulmassa muuttoliikkeet nähdään taloudellisen kehityksen osana (Hagen-Zanker, 2008). Muuttoliikkeet syntyvät, kun maaseudulla töiden määrän vähentyessä ihmiset muuttavat isompiin kaupunkeihin, joissa on enemmän työmahdollisuuksia teknologisen kehityksen takia. Tämä malli perustuu kauppateoriaan (Lewis, 1954), jossa oletetaan, että täydellisillä markkinoilla maaseudun ylijäämä imeytyy moderniin työvoimaan, joka luo muuttoliikkeen maaseudulta kaupunkeihin.

Todaro ja Harris (1970) kuitenkin ottavat huomioon mahdollisuuden, että kaupungeissa voi myös olla työttömyyttä ja muuttoliikkeisiin sisältyy aina riski, että työmarkkinat eivät ole välttämättä täydelliset, vaikka muuttaisikin kaupunkiin. Näillä muuttujilla, jotka vaikuttavat päätökseen myös negatiivisesti, pystytään jo alkaa määrittämään muuttoliikkeiden syitä. Muuttoliikkeet ovat kannattavia, jos odotettujen tulojen erotus on positiivinen muutettaessa kaupunkiin. Odotettuihin tuloihin vaikuttavat muuttajat, kuten työllisyysaste ja palkkatasot kaupungissa, minne muutetaan. Myös muuttokulut on otettava huomioon. Muuttoliikkeet siis lisääntyvät, jos palkat nousevat tai työllisyysaste nousee, jos voidaan olettaa muiden muuttajien olevan vakio.

Vuonna 1979 Piore esittää tutkimuksessaan The Dual Labour Market -teorian, jossa hän puhuu kahdenlaisista töistä, ja kuinka nämä työt houkuttelevat muuttajia eri tavalla. Tässä teoriassa jaotellaan työt sekä ensisijaiseen että toissijaiseen sektoriin. Ensisijaisessa sektorissa on kaikki työt, jotka ovat vaativimpia ja joista maksetaan enemmän palkkaa. Toissijaiset työt ovat taas töitä, jotka eivät vaadi koulutusta, kuten tehdastyöt. Teorian mukaan toissijaiset työt houkuttelevat muuttovirtoja enemmän töihin, koska maassa jo asuva väestö ei halua työhön, jossa palkkasvu on heikompa ja työtilanne epävakampaa. Maahan muuttavat ihmiset mieluusti tulevat töihin, koska heillä on matalampi kynnys mennä toissijaisiin työtehtäviin. Myös ihmiset, jotka ennen ovat työllistyneet näihin töihin (naiset ja teini-ikäiset) eivät ole enää toissijaisilla työmarkkinoilla, koska naiset ovat siirtyneet ensisijaisille työmarkkinoille ja teini-ikäisten ikäluokat ovat pienempiä.

3.2.2 Muuttoliikkeet mikroteoriassa

Ensimmäinen ihminen, joka otti esille mikroteoreettisen näkökulman muuttoliikkeisiin ja ihmisten valintaan näissä asioissa on Everett S. Lee vuonna 1966. Lee tutkimuksessaan kuvaa muuttovirtojen päätöksentekoa mikrotasolla vetävinä sekä työntävinä voimina, joilla voidaan kuvata muuttoliikkeiden tarjonta- sekä kysyntäpuolta. Työntävät ja vetävät tai negatiiviset ja positiiviset vaikutukset luovat muuttopäätöksen kahden paikan välillä. Esimerkiksi heikko palkkataso omassa kotikunnassa voi olla työntävä voima ja matalat asumiskustannukset vetävä. Tämä teoria käsittelee enemmän yksilön omia positiivisia ja negatiivisia puolia ja ei keskity niin paljon esimerkiksi makroteoriassa käsiteltyyn The Dual Labour Market -teoriaan. Leen esittelemä työntävien ja vetävien voimien teoria on kuitenkin tuskin edes teoria, koska kyseessä on enemmänkin tapa ryhmitellä muuttujia yhteen miettimättä selkeää kausaliteettia näiden muuttujien ja muuttoliikkeiden välillä.

Sjaastad (1962) pohtii tutkimuksessaan yksilön muuttopäätöstä investointipäätöksenä ihmispääoman tuottavuuden lisäämiseksi. Tässä keskitytään muiden neoklassisten mallien tavoin työmarkkinoihin ja selitetään niiden avulla muuttopäätöstä ja muuttajien valikoitumista. Muuttajien valikoitumisella tarkoitetaan sitä, että kaikilla muuttopäätöstä tekevillä ihmisillä ei esimerkiksi ole välttämättä varaa tehdä muuttopäätöstä paikasta toiseen esimerkiksi muuttokustannusten takia. Yksilöt tekevät laskelman hyötyfunktiolla ja muuttavat vain, jos funktion hyöty on positiivinen. Alla esimerkkikaava: (Hagen-Zanker, 2008)

$$E(0) = \int_0^n [P_D(t)P_{ED}(t)Y_D(t)NR_D(t) - p_{E0}(t)Y_0(t)NR_0(t)]e^{-rt} dt - C(0)$$

Jossa C on muuttokustannukset, ei-rahalliset mahdollisuuskustannukset sekä psykologiset kustannukset. Odotettu hyöty riippuu lähtö- ja kohdepaikasta (Y_0 ja Y_D), työllisyystodennäköisyyksistä lähtö- ja kohdepaikoissa (P_{E0} ja P_{ED}), karkoituksen todennäköisyydestä (p_D) sekä ei-rahallisista muuttujista (NR_0 ja NR_D), joita voi olla esimerkiksi alueen mukavuus. Muuttajien ikä on selkeästi merkitsevä tässä mallissa, joten odotettuja tuottoja alennetaan jäljellä olevan eliniän mukaan. Tämä malli ennustaa, että muuttajat ovat suurimmilta osin nuoria sekä koulutettuja. Mallin isoin moite on

epärealistiset oletukset, joita malli tuo esille. Näitä epärealistisia oletuksia ovat esimerkiksi muuttajan tiedon määrä muuttopäätöstä tehdessä sekä esimerkiksi palkkatason vaihtelun huomioon ottaminen.

Wolpertin (1965) stressikynnyksen malli kuvaa muuttopäätöstä käyttäytymisnäkökulmasta. Malli on samankaltainen kuin äsken käsitelty Sjaastadin (1962) malli, mutta siinä oletetaan yksilöiden tavoittelevan rationaalisuutta ennen päätöksentekoa muttei välttämättä päätöksenteon jälkeen. Yksilöillä on rajaehto hyödyille ja muuttavat, jos ylittävät tämän rajaehdon. Palkkatason ja työllisyystodennäköisyyksien hyötytasot riippuvat menneisyyden ja tulevaisuuden kokemuksista ja kohdepaikan hyötytasot riippuvat odotetuista palkkatasoista ja työllisyystodennäköisyyksistä. Tämä tarkoittaa, että mallissa muuttajat ovat subjektiivisia ja tiedollisesti epäsymmetrisiä. Tämä tarkoittaa, että rationaalisuus on rajallista. Muuttoliikkeet tapahtuvat ihmisen yksilöllisten paikkahyötyjen takia ja saattaa tarkoittaa sitä, että päätökset eivät ole täysin optimaalisia.

Castellin (2018) tutkimuksessa tulee ilmi uusina muuttujina, että muuttopäätökseen vaikuttavat esimerkiksi alueen turvattomuus, köyhyyden määrä sekä vaaralle altistuminen. Turvattomuus, köyhyyden määrä sekä vaaralle altistuminen ovat kaikki isoja negatiivisia muuttopäätökseen vaikuttavia tekijöitä. Kuitenkin esimerkiksi tutkimalla Wolpertin (1965) stressikynnyksen mallia, muuttopäätökset, joissa tieto alueesta on määrittävä tekijä, eivät ole kuitenkaan välttämättä ole täysin rationaalisia tiedon puuttumisen takia. Epäsymmetrisen tiedon takia ihminen voi muuttaa paikkaan, jossa on esimerkiksi turvattomampaa kuin hän luulee. Tällöin päätös voi olla rationaalinen, mutta tiedon epäsymmetrian takia muuttopäätös ei välttämättä kuitenkaan ole optimaalinen tai ota huomioon esimerkiksi ennakkoluuloja alueesta, jonne muutetaan. Myös väestönrakenne otetaan Castellin (2018) tutkimuksessa esille yhtenä määrittävä tekijänä. Erityisesti alueet, joissa koulutustaso on korkea, muuttavat aktiivisemmin työn perässä. Tutkimuksessa otetaan esille myös sosiaalinen media, joka vaikuttaa nykypäivänä entistä enemmän muuttoliikkeisiin.

3.3 Tunnuslukuja Yhdysvaltain muuttoliikkeistä

Yhdysvalloissa muuttoliikkeet ovat vähentyneet. Vuonna 2019 13,7 prosenttia muutti jonnekin Yhdysvalloissa (Kristin Kerns-D'Amore, et al., 2023). Tämä on pienin muuttoluku sitten vuoden 2006. Myös muuttojen rakenne on muuttunut. Vaikka muuttajien määrä onkin pienentynyt, on yleisempää muuttaa eri osavaltioiden tai piirikuntien välillä. Tästä on kärsinyt eniten muuttohäviöosavaltiot, kuten Kalifornia, josta poismuuton määrä on ollut vuonna 2019 noin 654 tuhatta ihmistä tai noin 10,9 prosenttia kaikista muutoista. Myös muutto ulkomailta Yhdysvaltoihin on lisääntynyt vuosien 2006 ja 2019 välillä.

4 Pohdintaa kodittomuuden vaikutuksesta muuttoliikkeisiin

Kodittomuuden tutkimuksen vähäisen määrän takia ulkoisvaikutuksia ei ole tutkittu. Tämän tutkielman tarkoituksena onkin siksi tutkia tarkemmin sekä kodittomuuden että muuttoliikkeiden määrittäviä tekijöitä ja tutkia näiden välistä yhteyttä. Snow-Hillin (2019) luomalla Survey of Attitudes toward Homeless People (SAHP) -mittarilla nähdään, että kodittomuuteen yhdistetään eniten vihan ja vaara tunteelle altistumisen, kodittomien eristämisen halun tunteen, pelon tunteen sekä syyllisyyden tunteeseen kodittomuudesta. Nämä assosiaatiot selkeästi viittaavat siihen, että kognitiiviset asenteet kodittomuutta kohtaavia ihmisiä kohtaan keskittyvät näiden tunteiden ympärille.

Myös Berkin ja Macdonaldin (2009) artikkelissa todettu erityisesti suojattomissa paikoissa asuvien kodittomien yhteyden rikollisuuteen kannattaa ottaa huomioon. Vaikka tutkimusta ei olekaan suoritettu satunnaiskokeena, sitä voi silti käyttää pohdintaan, voiko erityisesti suojattomassa paikassa asuvien kodittomien määrä oikeasti olla yhteydessä rikollisuuteen ja täten vaikuttaa negatiivisesti muuttoliikkeisiin. Tämä voisi olla mielenkiintoista tutkia, koska suojattomissa paikoissa asuvien ihmisten määrä on myös yhteydessä alueen lämpötilaan (Corinth & Lucas, 2018), joka taas saattaa olla muuttopäätökseen positiivisesti vaikuttava asia. Tämmöisen johtopäätöksen voisi tehdä esimerkiksi tutkailemalla Sjaastadin (1962) mallia, jossa esimerkiksi alueen mukavuus on yksi vaikuttavista tekijöistä.

Myös esimerkiksi työmarkkinoiden vapaus ja yrittäjyyden määrä ovat määrittäviä tekijöitä, jotka ovat yhteydessä ainakin kodittomuuteen (Cebula & Saunoris, 2021) ja todennäköisesti jollain tasolla muuttoliikkeisiin. Tätä voisi olettaa siksi, koska työmarkkinoiden vapaus lisää työtehtäviä markkinoille, jotka voivat olla esimerkiksi toissijaisia (Piore, 1979) tai yrittäjyyden määrä voisi lisätä tarvetta ulkomaiselle työvoimalle, jolla on esimerkiksi paljon henkistä pääomaa. Erityisesti työmarkkinoiden vapautuessa markkinoille tulleet työt voivat hyvinkin olla töitä, joissa palkkataso ei ole niin korkea ja kantaväestö ei välttämättä hakeudu näihin työtehtäviin, jolloin maahanmuuttajien työllistymismahdollisuudet alueella kasvavat.

Käyttämällä Snow-Hillin (2019) kyselytutkimuksen tuloksia voidaan löytää muutama tekijä, joilla on yhteyttä näihin asioihin. Castellin (2018) tutkimuksessa esille otettu turvattomuuden tunne ja Snow-Hillin kyselytutkimuksessa puhuttu vaaran altistumisen

tunne kertoo yhteydestä, joka voi olla yhteydessä ihmisen muuttopäätökseen paikkaan, jossa on paljon kodittomuutta, koska hän voi kokea alueella olonsa turvattomaksi. Tämä herättää epävarmuuksia, koska empiiristä tutkimusta kodittomuuden herättämästä turvattomuuden tunteesta on vähän. Tätä käsiteltiin Berkin ja Macdonaldin 2009 tutkimuksessa rikollisuuden kautta, mutta kyseessä oli pienimuotoinen ei-tasavertainen kontrolliryhmien aikasarjasuunnittelutestaus, joten tutkimus ei ole täysin ilman aukkoja. Tämän takia empiiriset tutkimukset liittyen kodittomuuteen olisivat todella tärkeitä jatkossa. Kodittomuudesta pelon tunteen kokeminen saattaa myös olla yhteydessä negatiivisesti muuttopäätökseen, koska tämä myös vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen alueella, jonne muuttaa (Castelli, 2018).

Castelli (2018) toteaa tutkimuksessaan sosiaalisen median olevan yhteydessä muuttopäätökseen. Tämä voi olla myös asia, joka saattaa olla yhteydessä negatiivisesti muuttopäätökseen, kun kodittomuutta näkee paljon sosiaalisessa mediassa. Tämä ei kuitenkaan ole yhtään varmaa, onko kodittomuuden uutisointi lisääntynyt sosiaalisessa mediassa vai ei, joten ei voida olettaa tätä kuitenkin todeksi. Kuitenkin on mahdollista, että sosiaalinen media on lisännyt muuttovirtoja, koska se mahdollistaa tiedon kulkemisen ja parantaa jo Wolpertin (1965) artikkelissa puhuttua tiedon symmetriaa. Yleisesti sosiaalinen media mahdollistaa ihmisten näkevän enemmän aluetta, jonne he ovat muuttamassa ja voivat tämän perusteella tehdä paremmin informoidun muuttopäätöksen esimerkiksi alueen turvallisuuden huomioon ottaessa.

Muuten muuttoliikkeiden määrittäviä tekijöitä tutkiessa näemme selkeästi joidenkin määrittävien tekijöiden olevan selkeästi yhteydessä, jotka saattaisivat vaikuttaa muuttopäätöstä tehdessä. Esimerkiksi köyhyysrajan alapuolella elävät sekä kodittomat ovat yleisesti kaksi ihmisryhmää, joissa nähdään paljon päällekkäisyyttä. Ja kuten Castellin (2018) tutkimuksessa todetaan, vaikuttaa myös köyhyyden määrä alueella muuttopäätöksenteossa. Kausaliteettia ei voida tämän perusteella nähdä, koska pitää kuitenkin ymmärtää, että kodittomuus ei ole kuitenkaan täysin köyhyydestä johtuvaa tai köyhyyttä aiheuttavaa. Myös kodittomuuden määrittelyä erityisesti Yhdysvalloissa olisi tärkeä miettiä. Tällä pystyttäisiin selkeyttämään päätöksentekoa ja luomaan parempaa politiikkaa ja poliittisia ratkaisuja ilman miettimättä tiettyjä määritelmiä., kun ongelman voisi ratkaista universaalilla kodittomuustermillä. Tämä myös helpottaisi tutkimusta kodittomuudesta. Vaikka määritelmän valitseminen ei olekaan raskasta, tämä helpottaisi

kuitenkin esimerkiksi tutkimusten selkeyttä ja luettavuutta, jotta näiden tutkimusten pohjalta olisi helpompaa tehdä poliittisia päätöksiä.

Tässä kirjallisuuskatsauksessa on kuitenkin selkeitä rajoitteita. Kuten kodittomuuskappaleessa mainittiin, on kodittomuuden tutkimus taloustieteen näkökulmasta kohtuullisen uusi ilmiö verrattuna esimerkiksi muuttoliikkeisiin (O'Flaherty, 2019). Tämän takia kirjallisuuskatsauksessa on käsitelty vähän kirjallisuutta, joka liittyy kodittomuuteen ja on pitkälti löydetty O'Flahertyn kirjallisuuskatsauksesta. Tämä vaikuttaa lopullisiin tuloksiin ja vaikeuttaa yhteyksien löytämistä, jonka takia pohdintaa on pitänyt lisätä tässä kirjallisuuskatsauksessa.

Suurin osa kodittomuudenulkoisvaikutuksista on kerätty Snow-Hillin (2019) kyselytutkimuksesta. Tällöin ihmisen ennakkoluulot vaikuttavat ihmisen päätöskäyttäytymisessä, jolloin päätös ei välttämättä aina tuota rationaalista päätöstä, jota taloustieteessä yleensä haetaan.

5 Case: Kalifornia

Yhdysvaltojen osavaltioista suurin poismuuttoliike on Kaliforniasta muihin osavaltioihin (Cain & Hehmeyer, 2023). Kalifornian osavaltiosta muutti pois noin 407 000 kalifornialaista heinäkuun 2021 ja heinäkuun 2022 välillä. Näistä muuttajista moni on korkeakoulutettuja ihmisiä ja he ovat jokaiselta tulotasolta. Yliedustettuina poismuuttajista ovat alle 45-vuotiaat, yli 64-vuotiaat sekä mustat ihmiset. Suurimmat syyt muuttopäätöksen tekemiselle ovat asumisen hinta, poliittinen päätäntä sekä uskomus siitä, että rikollisuus olisi korkeampaa Kaliforniassa, kuin osavaltioissa, jonne isoimmat muuttovirrat Kaliforniasta johtavat. Rikollisuus ei ole kuitenkaan suhteellisesti korkeampaa Kaliforniassa kuin isoimmissa muutto-osavaltioissa (Texas ja Arizona), mutta kokemus rikollisuudesta vaikuttaa kuitenkin muuttopäätökseen kyselytutkimuksen mukaan. Kaliforniaan jäämiseen vaikuttaa esimerkiksi sää sekä perhe ja ystävät.

Kodittomuus on Kaliforniassa Yhdysvaltojen suurinta (AHAR, 2023). Noin 30 prosenttia kaikista kodittomista sijoittuu Kalifornian osavaltion alueelle. Kalifornian alueella myös asuu puolet Yhdysvaltojen ilman suojapaikkaa asuvista kodittomista. Kalifornian alueella asuvista kodittomista noin 67 prosenttia asuu suojattomassa paikassa. Lisäksi Kaliforniassa kodittomuuden määrä on kasvanut vuosien 2020 ja 2022 välillä. Kaliforniassa 2020–2022 välillä kodittomuus on noussut 6,7 prosenttia tai melkein 10 000 ihmistä.

Kun vertailemme suojattomien kodittomien määrää sekä suurimpia tekijöitä, joiden takia ihmiset jäävät Kaliforniaan, voimme nähdä yhdistävänä tekijänä sään. Sää on yhteydessä Kalifornian vetovoimaan muuttoliikkeille, mutta se ei riitä pitämään ihmisiä Kaliforniassa. Lisäksi toinen suuri muuttopäätökseen vaikuttava tekijä, asumisen hinta, on yhteydessä sekä kodittomuuteen että muuttoliikkeiden työntäviin tekijöihin. Jos asumisen hinta on korkealla, ihmiset, joilla on varaa muuttavat ja ihmiset, joilla ei ole varaa muuttaa, joutuvat taloudellisesti epävakaiseen tilanteeseen, jolloin he ovat vaarassa jäädä kodittomaksi. Rikollisuus on myös isossa osassa muuttopäätöstä Kaliforniasta pois. Tämä nähdään myös Snow-Hillin (2019) kyselytutkimuksessa, kun mietitään yleisesti rikollisuutta ja ihmisten tunteita liittyen kodittomuuteen.

Poliittinen päättäminen on kuitenkin asia, jota ei voida unohtaa, kun mietitään muuttopäätöstä pois Kaliforniasta. Neljäsosalle muuttajista tämä oli myös tärkeä tekijä muuttopäätöstä tehdessä. Ihmiset, jotka muuttivat poliittisen päätännän takia, ovat yleensä alle 45-vuotiaita republikaaneja. Tämä voi myös johtua Kalifornian muista poliittisista päätöksistä, kuten Yhdysvaltojen korkeimmasta tuloverosta tai sähköautomyyntilaista, mutta myös kodittomuus voi olla tämän kaiken keskiössä. Nämä asiat huomioon ottaen nähdään, että voidaan jollain tavalla nähdä oikeasti laajakin yhteys kodittomuuden sekä muuttoliikkeiden välillä. Erityisesti sää jäämiseen vaikuttavana tekijänä sekä rikollisuuden kasvun tunne pois muuttamiseen vaikuttavana tekijänä ovat mielenkiintoisia ja mahdollisesti enemmän tutkittavia asioita.

6 Johtopäätökset

Teoriaa käsitellessä nähdään, että kodittomuuden syytekijöissä ja muuttoliikkeiden syytekijöissä on paljon päällekkäisyyksiä, jotka ovat tärkeä ottaa esille, kun tutkitaan kodittomuuden vaikutusta muuttoliikkeisiin. Asia, jossa nähdään eniten päällekkäisyyksiä kodittomuuden ja muuttoliikkeiden välillä ovat korkea hintataso asuinalueella. Kodittomuus myös iskee yleensä alueille, joissa on iso keskittymä taloudellisesti haavoittuvia yksiasujia, joka viittaa siihen, että kodittomat ovat useasti ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta muuttoprosessiin joko kalliiden muuttokustannusten tai työtason epävarmuuden takia muuttokohteessa. Muuttokustannusten noustessa liian korkeaksi on mahdotonta muuttaa paikasta toiseen. Nämä väliinputoajat ovat todella tärkeä asia, johon kannattaa keskittyä jatkotutkimuksessa. Mahdollisuus liikkuvuuteen on tärkeä muuttopäätöstä suunnitellessa ja ilman muuttokustannusten mahdollista kustantamista tai muita tapoja, joilla voitaisiin lisätä turvaverkkoja taloudellisesti haavoittuville talouksille, jotka haluavat muuttaa joko asumiskustannusten tai työtilanteen takia. Kodittomuuden kasvu saattaa mahdollisesti jatkua näillä alueilla, jos näitä turvaverkkoja ei suunnitella. Myös asumiskustannusten hintojen parantaminen ja työtilanteen parantaminen ovat mahdollisia keinoja vähentää kodittomuutta alueilla.

Muuten voidaan nähdä jonkinlaista yhteyttä kodittomuuden ja muuttopäätöksen tekemisen välillä. Erityisesti aineettomat päätökset ovat selkeästi esillä muuttopäätöstä tehdessä, kun katsotaan kodittomuuden vaikutusta loppupäätökseen. Kuten katsottiin neljännessä kappaleessa, ihmisten suhtautuminen kodittomuuteen on pelokasta ja kodittomuus selkeästi kasvattaa pelkoa oman turvallisuuden puolesta, joka on määrittävä tekijä muuttopäätöksenteossa. Myös vihan tunne saattaa vaikuttaa negatiivisesti muuttopäätökseen, mutta tämä ei ole niin selkeä määrittävä tekijä kuin esimerkiksi oma turvallisuus.

Kodittomuuteen vaikuttavia makrotaloustieteellisiä määrittäviä tekijöitä on myös joitakin. Kodittomuuden ollessa korkeaa myös köyhyys on todennäköisesti korkeaa, joka vaikuttaa muuttopäätökseen negatiivisesti.

Näiden tulosten perusteella voidaan sanoa, että kodittomuuden vaikutus muuttopäätökseen ei ole välttämättä isoin ratkaiseva tekijä, kuten esimerkiksi

työmahdollisuudet sekä asumiskustannukset, mutta merkitsevät kuitenkin jonkun verran valittaessa hyvinvointia mahdollisimman paljon nostavaa paikkaa. Näistä asioista ei kuitenkaan ollut vielä empiiristä tutkimusta, jonka takia vaikutuksesta ei voida olla täysin varmoja ja epävarmuuksia näissä väittämissä kuitenkin on.

Jatkossa kodittomuuden tutkimus esimerkiksi kodittomuuden ulkoisvaikutuksista ja lisätutkimus kodittomuuden määrittävistä tekijöistä olisi jatkossa asia, jolla voitaisiin löytää ratkaisuja sekä tapoja ennaltaehkäistä kodittomuuskriisiä, joka on esimerkiksi Yhdysvalloissa kasvanut todella isoksi ja vaikeaksi kontrolloida.

Yhtälönä voidaan sanoa, että kodittomuuden ulkoisten vaikutusten välillä nähty yhteys muuttoliikkeiden määrittävien tekijöiden kanssa on asia, jonka tutkimus on todella tärkeä asia tulevaisuudessa. Varsinkin, kun seuraamme vierestä kodittomuuskriisin kasvua Yhdysvalloissa ilman selkeää ratkaisua. Kodittomuuden ajankohtaisuutta ei myös saa unohtaa tässä yhtälössä varsinkin tutkimuksen määrän vähäisyyden takia. Kuten Kalifornian tapauksessa nähdään, kaikki aikaisempi tutkimus kodittomuudesta on hyödyllistä, kun tutkitaan kodittomuuden ilmiötä. Muuttoliikkeiden ja kodittomuuden yhteys Kalifornian tilanteessa on teorian tasolla todella mielenkiintoisen käypää.

Lähteet

- James E. Anderson. 1979. A Theoretical Foundation for the Gravity Equation. The *American Economic Review*, March, 1979, Vol. 69, No. 1 (March, 1979), pp. 106- 116
- James E. Anderson. 2011. The Gravity Model. Annual Review of Economics, Annual Reviews, vol. 3(1), pages 133-160, 09.
- Richard Berk and John MacDonald. 2009. Policing the Homeless: An Evaluation of Efforts to Reduce Homeless-Related Crime. *Criminology & Public Policy* Volume: 9 Issue: 4 Dated: November 2010 Pages: 813-840
- Bruce E. Cain, Preeti Hehmeyer. 2023. California's population drain. Stanford Institute of Economic Policy Research (SIEPR).
<https://siepr.stanford.edu/publications/policy-brief/californias-population-drain>
Haettu 02.05.2024
- Francesco Castelli. 2018. Drivers of migration: why do people move? *Journal of Travel Medicine*, 2018, 1–7
- Richard J. Cebula, James William Saunoris. 2021. Determinants of homelessness in the U.S.: new hypotheses and evidence. *Applied Economics* 2021, vol. 53, NO. 49, 5695–5709
- Kevin Corinth, David S. Lucas. (2018). When warm and cold don't mix: The implications of climate for the determinants of homelessness. *Journal of Housing Economics*. Volume 41, September 2018, Pages 45-56
- California's homelessness crisis is the worst in the US. But who is struggling the most? John Grace. <https://www.theguardian.com/us-news/2023/dec/19/california-us-street-homelessness-youth-unsheltered-annual-report>, Haettu 13.02.
- Jessica Hagen-Zanker. 2008. Why do people migrate? A review of the theoretical literature. Working paper. Maastricht Graduate School of Governance January 2008.
- John R. Harris & Michael P. Todaro. 1970. Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis. Migration and Economic Growth. 2012, pp. 19-35. 19-35. *Elgar Research Collection. International Library of Studies on Migration, vol. 13.*

- Eun Jin Shun. (2023). Neighborhood Distribution of Unsheltered Homelessness and its Temporal Changes: Evidence from Los Angeles. Teoksessa *Urban affairs volume 59, issue 3*
- 2024 Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy.
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/muuttoliike?searchMode=all>. Haettu 11.04.
- Why California legislators of both parties want to ban homeless encampments. Lynn La . <https://calmatters.org/housing/homelessness/2024/02/homeless-encampments-california-ban/> , Haettu 13.02.2024.
- Everett S. Lee. (1966). A Theory of Migration. Springer on behalf of the Population Association of America. <https://www.jstor.org/stable/2060063>
- Barrett A. Lee, Townsend Price-Spratlen, James W. Kanan. (2016). Determinants of homelessness in metropolitan areas. *Journal of Urban Affairs*, 25:3, 335-356, DOI: 10.1111/1467-9906.00168
- Lewis, W.A. 1954. Economic Development with Unlimited Supplies of Labour. *The Manchester School*, 22: 139-191.
- Brendan O'Flaherty. (2019). Homelessness research: A guide for economists (and friends). *Journal of housing economics* 44 (2019) 1-25
- Piore, Michael J. 1978. Dualism in the Labor Market: A Response to Uncertainty and Flux: The Case of France. *Revue économique, Vol. 29, No. 1, Emploi et chômage (Jan., 1978), pp. 26-48 (23 pages)*.
- Raul Ramos. 2016. A tool for migration analysis. *IZA World of Labor 2016: 239* doi: 10.15185/izawol.239
- E. G. Ravenstein. 1889. The laws of migration. *Journal of the Royal Statistical Society June 1889 Volume 52, Issue 2, Pages 241-301*
- Paul A. Samuelson. 1954. The Transfer Problem and Transport Costs, II: Analysis of Effects of Trade Impediments. *The Economic Journal, June 1954, Vol. 64, No. 254 (June, 1954), pp. 264-289*
- Selvitys 2/2023: Asunnottomat 2022. (2022). Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA),
[https://www.ara.fi/fiFI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2022\(64974\)](https://www.ara.fi/fiFI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2022(64974)) , haettu 29.01.2024.

- Larry Sjaastad. 1962. The costs and returns of human migration. *Journal of Political Economy*, Oct., 1962, Vol. 70, No. 5, Part 2: Investment in Human Beings (Oct., 1962), pp. 80-93
- Andrew Alfred Sullivan. (2023). What Does it Mean to be Homeless? How Definitions Affect Homelessness Policy. Teoksessa *Urban affairs volume 59, issue 3*
- Snow-Hill, N. L. (2019). The Survey of Attitudes Toward Homeless People: The Validation of a New Instrument Assessing Negative Attitudes Toward Homeless People. University of South Carolina Scholar Commons
- The 2023 Annual Homelessness Assessment Report (AHAR) to Congress part 1. U.S. Department of Housing and Urban Development.
<https://www.huduser.gov/portal/sites/default/files/pdf/2023-AHAR-Part1.pdf> ,
haettu 15.01.2024.
- Töyräänvuori , J 2022 , Kansallisuus, etnisyys ja muinaiset muuttoliikkeet . julkaisussa Svärd & J Töyräänvuori (toim), *Muinaisen Lähi-idän imperiumit: Kadonneiden suurvaltojen kukoistus ja tuho 1 toim*, *Gaudeamus* , Helsinki , Sivut 228-243 .
- Us Census Bureau State-to-State migration flows: 2022. Haettu 15.01.2024
- VVA RY nettisivut. Haettu termi: asunto ensin -malli. <https://vvary.fi/asunnottomuus/>
haettu 16.04.2024.
- Julian Wolpert. 1965. Behavioral aspects of the decision to migrate. *Papers in Regional Science*, Volume 15, Issue 1, January 1965, Pages 159-169.
- Kristin Kerns-D'Amore, Brian McKenzie, and L. Slagan Locklear. 2023. Migration in the United States: 2006 to 2019. *American Community Survey Reports*. July 2023.